

УДК 58.006: 502.75

ДОПОВНЕННЯ ДО СПИСКУ СПОНТАННОЇ ФЛОРИ БОТАНІЧНОГО САДУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА О.В. ФОМІНА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

В. О. Конайкова¹, М. М. Перегрим¹, Л. М. Губарь²

¹ННЦ “Інститут біології” Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Ботанічний сад імені академіка О.В. Фоміна, вул. Симона Петлюри, 1, Київ 01032, Україна

²Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, Київ 01601, Україна
e-mail: konaykova@ukr.net

За результатами флористичних досліджень у період з 2009 по 2015 роки на території Ботанічного саду імені академіка О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка поповнено список спонтанної флори на 119 видів з 94 родів, 40 родин, 3 класів і 2 відділів. Найбільше нових видів виявлено у родинях *Asteraceae* (19), *Poaceae* (15), *Lamiaceae* (9), і в основному вони представлені ергазіофітами. Досліджувані види поширюються по порушених ділянках, стежках і щілинах у асфальті. Переважна більшість виявлених видів трапляється поодинокі в науковій частині саду, поряд із колекційними ділянками “Лікарські рослини” та “Система вищих рослин”. Отже, на теперішній час встановлено, що спонтанна флора Ботанічного саду налічує 347 видів рослин із 223 родів, 67 родин, 4 класів, 3 відділів. Отримані в подальшому дані будуть використані для практичного впровадження системи моніторингу розповсюдження чужоземних рослин на території вищезгаданої установи. Також розглянуто історію досліджень дикорослих рослин на території Ботанічного саду та відмічено важливість розробки і впровадження системи заходів щодо запобігання інвазіям чужоземних видів, що ростуть на території інтродукційних центрів.

Ключові слова: флора, ботанічний сад, чужоземні рослини, інвазія, моніторинг.

ВСТУП

Одним із основних завдань ботанічних садів і дендропарків є створення колекцій рослин *ex situ* з метою вивчення та збереження фіторізноманіття. Також у цих установах проводяться дослідження з інтродукції, акліматизації, селекції та генетики рослин, завезених із різних ботаніко-географічних зон планети. Однак види, що мають поповнити колекції, в подальшому можуть натуралізуватись і почати активно розповсюджуватися на територіях інтродукційних центрів та поза їхніми межами. На сьогодні ця проблема набула значного масштабу та викликає занепокоєння фактично в усьому світі. Вже розпочато розробку та впровадження активних заходів для

її вирішення. Зокрема, важливість такої роботи відмічено у провідних міжнародних нормативних документах: Глобальній і Європейській стратегіях збереження рослин [1, 4].

Для того, щоб визначити, які саме види поширюються, наскільки активно, які з них становлять небезпеку витіснення аборигенних видів рослин, необхідно періодично здійснювати моніторингові дослідження рослинного покриву ботанічних садів з метою запобігання можливості інвазійного поширення цих видів. Тому, згідно з попереднім планом побудови моніторингової системи контролю розповсюдження чужоземних рослин у Ботанічному саду імені академіка О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка [13], нами продовжено інвентаризацію спонтанної флори території установи. У цьому повідомленні ми ставимо за мету навести відомості про нові види у рослинному покриві Ботанічного саду, які не відзначалися за результатами попередніх інвентаризацій [2, 6, 14].

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вивчення спонтанної флори Ботанічного саду імені академіка О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка безперервно проводяться нами з 2007 р. Дослідження рослинного покриву саду здійснюються щороку протягом сезону вегетації за класичними флористичними методиками [18-20]. Також як довідковий матеріал під час камеральної роботи нами використовувалися гербарні колекції – гербарій Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України (KW), гербарій кафедри ботаніки (KWU) та Ботанічного саду імені академіка О. В. Фоміна (KWHU) Навчально-наукового центру “Інститут біології” Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Згідно з останніми рекомендаціями [13], з минулого року територія установи нами умовно розділена на три основні зони, для яких розпочато складання окремих флористичних списків: наукова частина саду (зона-1), площа – близько 11 га; паркова частина саду (зона-2), площа – близько 11,5 га; територія навколо головного корпусу університету (зона-3), площа – близько 4,5 га. Гербарні матеріали, зібрані під час досліджень, зберігаються у KWHU. Фізико-географічні умови місця досліджень охарактеризовані у низці публікацій [3, 7].

Термін “спонтанна флора” приймаємо у розумінні сукупності популяцій рослин, що виникли на певній території довільно [9]. Назви рослин у нашому повідомленні наводяться згідно зі зведенням С.Л. Мосякіна та М.М. Федорончука [11].

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ І ЇХНЕ ОБГОВОРЕННЯ

Вивчення рослинного покриву Ботанічного саду імені акад. О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка розпочалося фактично з часу його заснування, проте ці дослідження не були систематичними. Гербарні матеріали, що підтверджують такі фрагментарні дослідження, зберігаються у гербаріях KW, KWU, KWHU. Загальних публікацій, які б загалом характеризували спонтанну флору ботанічного саду в той час, не було. Проте були опубліковані деякі відомості щодо розповсюдження з території установи чужоземних рослин [8, 17]. Перше завершене дослідження флори Ботанічного саду було проведене у повоєнний час [10]. Список рослин дикорослої трав'янистої флори території установи, який був складений М.І. Молющицькою [10], налічує 220 видів. Пізніше спостереження за спонтанною флорою території установи знову проводились епізодично. Переважна більшість гербарних зборів цих часів зберігається у KWHU. Разом з тим, процес натуралізації деяких рослин знову фіксувався дослідниками [5, 12].

З 2005 року було відновлено проведення систематичних спостережень за складом спонтанної флори Ботанічного саду. Попередні результати цієї роботи опубліковано В.І. Березкіною зі співавторами [2]. Дослідниками у межах території саду було виявлено 247 видів рослин, які належать до 171 роду 60 родин 4 класів і 3 відділів. Слід відзначити, що серед цих видів значну частку становили рослини, які натуралізувалися з культури (близько 25 %), і апофіти (близько 23 %). Трохи пізніше відомості щодо складу спонтанної флори Ботанічного саду були доповнені й узагальнені Л. Губарь і Д. Якушенко [6]. У результаті цих досліджень вже наводиться 314 видів судинних рослин з 215 родів і 65 родин. Цікаво, що адвентивні види рослин становили 36 % від усієї флори та 53,8 % від її синантропної фракції. Крім того, нещодавно під час вивчення спонтанних популяцій цибулинних і бульбоцибулинних рослин у межах території Ботанічного саду було додатково виявлено 9 нових видів рослин, які раніше тут не фіксували [14].

Оскільки за останні 10 років був опублікований лише попередній список рослин спонтанної флори Ботанічного саду, а за результатами наших досліджень на теперішній час у рослинному покриві установи налічується 347 видів рослин із 223 родів, 67 родин, 4 класів, 3 відділів, вирішено опублікувати нові відомості щодо складу цієї флори. Перелік нещодавно виявлених рослин наводимо нижче, адвентивні рослини, згідно з [15,16], додатково позначаємо “*”:

I *Equisetaceae*

1. **Equisetum ramosissimum* Desf – зона-2, на схилі під парканом, що розділяє наукову та паркову частини саду, неподалік від дитячого майданчика, поодинокі;

II *Asparagaceae*

2. *Asparagus officinalis* L. – зона-1, поодинокі;

III *Cyperaceae*

3. *Carex caryophyllea* Latourr. – зона-1, на газонах, зрідка;
4. *C. sylvatica* Huds – зона-2, експозиційна частина дендрарію на схилах до вул. Льва Толстого, поодинокі;

IV *Juncaceae*

5. *Luzula pilosa* (L.) Willd. – зона-1, вздовж паркана, який розділяє територію саду з вул. Назарівської (колишня вул. Ветрова)
6. *Juncus compressus* Jacq – зона-1, у щілинах асфальтованої дороги, навпроти доріжки до Музею історії Ботанічного саду, поодинокі;

VII *Poaceae*

7. **Apera spica-venti* (L.) P.Beauv – зона-1, на ділянці “Лікарські рослини”, поодинокі;
8. *Arrhenatherum elatius* (L.) J.Presl & C.Presl – зона-1, зона-2, спорадично;
9. **Avena sativa* L. – зона-1, біля оранжереї зі сукулентами, поодинокі;
10. *Brachypodium sylvaticum* (Huds) P.Beauv – зона-1, на затінених газонах, зрідка;
11. *Calamagrostis canescens* (Weber) Roth – зона-1, на газонах, на стежках ділянки “Система”, зрідка;
12. **Digitaria sanguinalis* (L.) Scop – зона-1, спорадично; зона-2, біля дитячого майданчика, поодинокі;
13. **Eragrostis pectinacea* (Michx.) Nees – зона-2, поблизу дитячого майданчика, поодинокі;
14. **E. pilosa* (L.) P.Beauv. – зона-1, біля оранжереї зі сукулентами, поодинокі; зона-2, поблизу дитячого майданчика, спорадично;

15. *Festuca pratensis* Huds. – зона-1, на схилі за ділянкою “Система”, поодинокі;
16. *F. valesiaca* Gaudin – зона-1, на газонах, зрідка;
17. **Hordeum leporinum* Link – зона-1, на ділянці “Система”, спорадично;
18. **Lolium multiflorum* Lam. – зона-1, по стежках на ділянці “Система”; зона-2, поблизу дитячого майданчика, спорадично;
19. *L. perenne* L. – зона-1, зона-2, спорадично;
20. *Melica altissima* L. – зона-1, на стежках ділянки “Система”, поодинокі; зона-3, поодинокі на газоні;
21. *M. nutans* L. – зона-2, експозиційна частина дендрарію на схилах до вул. Льва Толстого, поодинокі;
VIII *Aceraceae*
22. **Acer saccharinum* L. – зона-2, експозиційна частина дендрарію на схилах до вул. Льва Толстого, поодинокі;
23. *A. tataricum* L. – зона-2, експозиційна частина дендрарію на схилах до вул. Льва Толстого, поодинокі;
IX *Anacardiaceae*
24. **Rhus typhina* L. – зона-1, біля оранжереї зі сукулентами, поодинокі;
X. *Apiaceae*
25. **Anethum graveolens* L. – зона-1, біля альпінарію, поодинокі;
26. *Angelica archangelica* L. – зона-1, в ущелині стіни біля ділянки “Лікарські рослини”, поодинокі;
XI *Asclepiadaceae*
27. *Vincetoxicum hirundinaria* Medik. – зона-1, поряд із гаражами, між господарським двором і приміщенням Музею історії Ботанічного саду, поодинокі;
XII *Asteraceae*
28. **Ambrosia artemisifolia* L. – зона-2, на ділянці біля входу до паркової частини з вул. Льва Толстого, спорадично;
29. **Anthemis cotula* L. – зона-1, поблизу виходу з вул. Назарівської, поодинокі;
30. **Artemisia annua* L. – зона-1, біля колекційної оранжереї зі сукулентами, поодинокі; зона-2, зрідка;
31. **Centaurea cyanus* L. – зона-1, біля оранжереї зі сукулентами, зрідка;
32. **Conyza canadensis* L. – зона-1, зона-2, по всій території, спорадично;
33. **Cosmos bipinnatus* Cav – зона-1, поблизу виходу з вул. Назарівської та на стежці на ділянці “Лікарські рослини”, поодинокі;
34. *Crepis pannonica* Jack (K.) Koch – зона-1, на ділянці “Декоративні рослини”, поодинокі;
35. **Galinsoga urticifolia* (Kunth) Benth. – зона-1, біля водойми поблизу ділянки “Лікарські рослини”;
36. **Lactuca serriola* Torner – зона-1, зона -2, спорадично;
37. *Lapsana communis* L. – зона-1, зона-2, спорадично;
38. *Matricaria recutita* L. – зона-1, на стежці від ділянки “Лікарські рослини” до ділянки “Система”, поодинокі;
39. *Picris hieracioides* L. – зона-1, на ділянках “Лікарські рослини” та “Система”, поодинокі на стежках; біля альпінарію, поодинокі;
40. *Pterotheca sancta* (L.) K.Koch – зона-1, у партерній ділянці поодинокі; в альпінарії, поодинокі;
41. **Pyrethrum parthenium* (L.) Smith – на межі зон 2 і 3, під парканом навпроти храму Святого Володимира;

42. **Senecio vernalis* Waldst. & Kit. – зона-1, на ділянці “Лікарські рослини” на стежках, у щілинах плит, поодинокі;
43. **Sonchus arvensis* L. – зона-1, на газонах, спорадично;
44. **S. asper* (L.) Hill – зона-2, на галявинах, спорадично;
45. **Symphytotrichum novi-belgii* (L.) G.L. Nelson – на межі між зонами 2 і 3, під парканом, поодинокі;
46. **Tagetes patula* L. – зона-1, біля оранжереї зі сукулентами, поодинокі;
XIII *Bignoniaceae*
47. **Campsis radicans* (L.) Seem – зона-1, на газонах партерної ділянки, зрідка;
XIV *Boraginaceae*
48. *Echium vulgare* L. – зона-1, зона-2, спорадично;
XV *Brassicaceae*
49. **Bunias orientalis* L. – зона-1, біля оранжереї зі сукулентами; під стіною біля ділянки “Лікарські рослини”; в ущелинах асфальту стежки до альпінарію; поодинокі;
50. **Thlaspi arvense* L. – зона-1, біля оранжереї зі сукулентами, зрідка;
XVI *Caesalpiniaceae*
51. **Cercis canadensis* L. – зона-1, під парканом уздовж вул. Симона Петлюри, поодинокі;
52. **Gymnocladus dioica* (L.) K.Koch – зона-1, на розі вул. Назарівської та вул. Симона Петлюри, утворює зарості;
XVII *Campanulaceae*
53. *Campanula patula* L. – зона-1, біля альпінарію, поодинокі;
XVIII *Caryophyllaceae*
54. *Oberna behen* (L.) Ikonn. – зона-1, спорадично по ділянці “Система” та на альпійській гірці поодинокі; зона-2, ділянка експозиційної частини дендрарію, поодинокі;
55. **Saponaria officinalis* L. – зона-1, зона-2, по всій території, зрідка;
56. **Petrohragia saxifraga* (L.) Limb – зона-1, біля ділянки “Степи”, зрідка;
XIX *Chenopodiaceae*
57. **Atriplex hortensis* L. – зона-1, біля оранжереї зі сукулентами, зрідка;
58. **A. sagittata* Borkh – зона-1, поблизу входу з вул. Назарівської, зрідка;
59. *Chenopodium glaucum* L. – зона-1, на засміченій ділянці поблизу входу з вул. Назарівської спорадично; на ділянці “Система”, спорадично;
60. **C. hybridum* L. – зона-1, зона-2, спорадично;
61. **C. polyspermum* L. – зона-1, поряд із гаражами, між господарським двором і приміщенням Музею історії Ботанічного саду під парканом, спорадично; зона-2, спорадично;
62. **C. suecicum* L. – зона-1, в партерній ділянці, поодинокі;
63. **C. strictum* Roth. – зона-1, зона-2, спорадично;
64. **Salsola tragus* L. s. str. – зона-1, на межі альпінарію та ділянки “Система”, поодинокі;
XX *Crassulaceae*
65. *Hylotelephium maximum* (L.) Holub – зона-1, біля альпінарію, поодинокі;
XXI *Cucurbitaceae*
66. **Echinocystis lobata* (Michx.) Torr. & A. Gray – зона-1, поблизу входу з вул. Назарівської, поодинокі;

67. **Thladiantha dubia* Bunge – зона-1, під парканом на схилі до бул. Тараса Шевченка, поодинокі;
XXII *Dipsacaceae*
68. *Scabiosa ochroleuca* L. – зона-1, на ділянці “Система” поодинокі; біля альпінарію, поодинокі; зона-2, на схилах експозиційної ділянки дендрарію за магноліями, поодинокі;
XXIII *Euphorbiaceae*
69. **Euphorbia platyphyllos* L. – у зоні-1 та зоні-2, спорадично;
70. *E. virgata* Waldst. & Kit. – зона-1, за ділянкою з рододендронами, зрідка;
XXIV *Fabaceae*
71. *Lathyrus vernus* (L.) Bernh. – зона-1, по ділянці “Система”, спорадично;
72. **Gleditsia triacanthos* L. – у зоні-1 та зоні-2, спорадично;
73. *Trifolium medium* L. – зона-1, спорадично;
74. *T. pratense* L. – у зоні-1 та зоні-2, спорадично;
75. *T. repens* L. – зона-1, спорадично;
76. *T. rubens* L. – зона-1, поблизу входу з вул. Назарівської, спорадично;
XXV *Fumariaceae*
77. *Corydalis lutea* (L.) DC. in Lam. & DC – зона-1, на ділянці “Декоративні рослини”, поодинокі;
XXVI *Geraniaceae*
78. *Geranium divaricatum* Ehrh – зона-1, під парканом уздовж вул. Назарівської, поодинокі;
79. *G. sanguineum* L. – зона-2, під парканом зони 1 на межі із зоною-2, трохи нижче дитячого майданчика, поодинокі;
XXVII *Lamiaceae*
80. *Acinos arvensis* (Lam.) Dandy – зона-1, спорадично по ділянці “Система”, поодинокі, зона-1, біля паркану, що розділяє зони 1 і 2 в районі альпінарію;
81. *Ajuga reptans* L. – зона-1, на ділянці з рододендронами, спорадично; зона-2, на газонах вище дитячого майданчика;
82. *Lamium galeobdolon* (L.) L. – зона-2, на схилах ділянки експозиційної частини дендрарію, поодинокі;
83. *L. maculatum* (L.) L. – зона-1, під парканом на схилі до бул. Тараса Шевченка, поодинокі;
84. *Mentha piperita* L. – зона-1, на схилі під парканом на межі зон 1 і 2, на рівні між ділянками “Система” і альпінарій, поодинокі;
85. **M. spicata* L. – зона-1, на ділянці “Система”, на схилі під парканом зони-1 і зони-2, поодинокі;
86. *M. suaveolens* Ehrh – зона-1, під стіною на ділянці “Лікарські рослини”, зрідка; зона-2, на ділянці експозиційної частини дендрарію, спорадично;
87. *Salvia pratensis* L. – зона-1, на ділянці з кизильниками, біля альпінарію, поодинокі;
88. *S. verticillata* L. – зона-1, по всій території, поодинокі;
XXVIII *Malvaceae*
89. **Althaea officinalis* L. – зона-2, зрідка, біля штучної водойми поблизу входу до паркової частини зі станції метро “Університет”;
XXIX *Nyctaginaceae*
90. **Oxybaphus nyctagineus* (Michx.) Sweet – зона-1, на стежках на ділянках “Система”, “Лікарські рослини”, на ділянці “Рідкісні рослини”, спорадично;

- XXX *Onagraceae*
91. *Epilobium hirsutum* L. – зона-1, на ділянці “Система” і на альпінарії, спорадично;
92. *Epilobium parviflorum* Schreb – зона-1, біля водойми під парканом саду вздовж бул. Тараса Шевченка, поодинокі;
- XXXI *Oxalidaceae*
93. **Xanthoxalis stricta* (L.) Small – зона-1, зона-2, по всій території зон, на газонах і галявинах, спорадично;
- XXXII *Polygonaceae*
94. *Polygonum arenastrum* Boreau – зона-1, зона-2, по всій території зон, спорадично;
95. *Persicaria maculosa* S.F.Gray – зона-1, поряд із гаражами, між господарським двором і приміщенням Музею історії Ботанічного саду, поодинокі;
96. **Reynoutria sachalinensis* (F. Schimdt ex Maxim.) Nakai – зона-1, під парканом уздовж бул. Тараса Шевченка, поодинокі;
97. *Rumex acetosa* L – зона-1, по ділянці “Система”, спорадично; зона-2, біля дитячого майданчика, поодинокі;
98. *Rumex obtusifolius* L. – зона-1, на газоні, зрідка;
- XXXIII *Ranunculaceae*
99. *Clematis vitalba* L. – зона-1 на межі із зоною-2, на паркані приблизно на рівні дитячого майданчика, поодинокі;
100. **Consolida regalis* S.F.Gray – зона-1, біля оранжереї зі сукулентами, поодинокі;
- XXXIV *Rosaceae*
101. *Alchemilla vulgaris* L. – зона-2, експозиційна частина дендрарію, зрідка;
102. *Aruncus dioicus* (Walter) Fernald – зона-2, експозиційна частина дендрарію, зрідка;
103. **Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl. – зона-2, на газоні вище від дитячого майданчика, поодинокі;
104. *Sanguisorba officinalis* L. – зона-1, на ділянці таволг, поодинокі;
- XXXV *Rubiaceae*
105. *Galium uliginosum* L. – зона-1, зона-2, на газонах, спорадично;
- XXXVI *Salicaceae*
106. **Populus simonii* Carr. – зона-1, під парканом уздовж вул. Симона Петлюри, поодинокі;
- XXXV *Simaroubaceae*
107. **Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle – зона-1, зона-2, по всій території зон, спорадично;
- XXXVI *Scrophulariaceae*
108. *Odontites vulgaris* Moench – зона-2, експозиційна частина дендрарію, поодинокі;
109. *Scrophularia nodosa* L. – зона-1, наукова частина, зрідка;
110. *Verbascum thapsus* L. – зона-1, на газоні в партерній частині, поодинокі;
111. *Veronica hederifolia* L. – зона-1, зона-2, на затінених місцях, спорадично;
112. **V. spicata* L. – зона-1, під пологом дерев і кущів, спорадично;
- XXXVII *Solanaceae*
113. **Datura stramonium* L. – зона-1, поблизу входу з вул. Назарівської, поодинокі;
114. **Lycium barbarum* L. – зона-2, на паркані між зоною-1 та зоною-2, на рівні між ділянками “Система” і альпінарієм, зрідка;
115. **Physalis alkekengi* L. – зона-1, поблизу входу з вул. Назарівської, зрідка;

116. **Solanum dulcamara* L. – зона-1, на схилі до бул. Тараса Шевченка; зона-2, біля входу з вул. Назарівської, зрідка;
XXXVIII *Tiliaceae*
117. *Tilia cordata* Mill. – зона-2, експозиційна частина дендрарію, поблизу виходу із зони-2 до зони-3, поодинокі;
XXXIV *Ulmaceae*
118. *Ulmus glabra* Huds – зона-1 під парканом уздовж вул. Симона Петлюри, зрідка;
XXXX *Verbenaceae*
119. **Verbena officinalis* L. – зона-1, поблизу Музею історії Ботанічного саду, поодинокі.

ВИСНОВКИ

За результатами наших досліджень список спонтанної флори Ботанічного саду імені академіка О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка поповнено на 119 видів з 94 родів, 40 родин, 3 класів і 2 відділів. Найбільше нових видів виявлено у родинях *Asteraceae* (19), *Poaceae* (15), *Lamiaceae* (9), які в основному представлені ергазіофітами. Проте суттєва частина виявлених видів є представниками місцевої природної флори. Переважна більшість наведених видів трапляється у науковій частині саду, поодинокі, поряд із колекційними ділянками “Лікарські рослини” та “Система вищих рослин”. Отже, нами суттєво доповнено й уточнено склад спонтанної флори Ботанічного саду. Отримані дані у подальшому будуть використані для практичного впровадження системи моніторингу розповсюдження чужоземних рослин на території установи.

ПОДЯКИ

Вважаємо своїм приємним обов'язком висловити подяку колегам, які консультували нас під час визначення деяких рослин: чл.-кор. НАН України С.Л. Мосякіну, д-ру біол. наук. М.М. Федорончуку, канд. біол. наук І.Г. Ольшанському (Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України), канд. біол. наук З.Г. Бонюк, канд. біол. наук Г.С. Куковиці, канд. біол. наук В.П. Коломійчуку, О.П. Чекаліну (Ботанічний сад імені академіка О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка).

1. **A Sustainable Future for Europe; the European Strategy for Plant Conservation. 2008 – 2014** / Developed by the Planta Europa and the Council of Europe. Salisbury, UK – Strasbourg, France, 2008. 63 p.
2. *Bereskina V.I., Gubar L.M., Menshova L.M., Peregrym M.M.* The previous list of spontaneous species of vascular plants of the O.V. Fomin Botanical Garden. In: Solomakha V.A. (ed.) **O.V. Fomin Botanical Garden. Index plantarum.** Nature reserve territories of Ukraine. Plant world. Iss. 7. Kyiv: Phytosociocentre, 2007: 292–315. (In Ukrainian).
3. *Bonyuk Z.G.* **Spireas (*Spiraea* L.)** Kyiv: Publishing and Printing Center “Kyiv University”, 2008. 248 p. (In Ukrainian).
4. **Global strategy for Plant Conservation. A guide to the GSPC: all targets, objectives and facts** / Completed by S. Sharroc. Richmond: BGCI, 2012. 36 p.
5. *Golyachenko T.G., Bortnyak N.N, Voityuk Yu.A., Smyk G.K.* Distribution of adventive species of the genus *Veronica* L. in the Middle Dnipro area. **Ukrainian Botanical Journal**, 1992; 49(3): 93–95. (In Ukrainian).
6. *Gubar L., Yakushenko D.* Spontaneous flora of O.V. Fomin Botanical Garden of the Taras Schevchenko National University of Kyiv. **Herald of the Taras Schevchenko National**

- University of Kyiv. Ser. Introduction and conservation of plant diversity.** 2009; 22–24: 113–115. (In Ukrainian).
7. *Kapustyan V.V.* (ed.) **O.V. Fomin Botanical Garden of the State University of Kyiv.** Kyiv: Vyshcha Shkola, 1989. 168 p. (In Ukrainian).
 8. *Kotov M.I.* About distribution *Cyclachaena xanthifolia* Trev. in Ukraine. **Journal of the Russian Botanical Society**, 1927; 12 (1–2): 197–198. (In Russian).
 9. *Kuzemko A.A., Sydoruk T.M., Didenko I.P.* et al. Spontaneous flora of the National dendrological park “Sofiyivka” of the NAS of Ukraine. **Indigenous and Introduced Plants**, 2011; 7: 25–36 (In Ukrainian).
 10. *Moluschytska M.I.* Spontaneous herb flora of the Botanical Garden of the T.H. Shevchenko State University of Kyiv. **Scientific Notes of the State University of Kyiv**. 1948, T. VII (VI): 85–97. (In Ukrainian).
 11. *Mosyakin S.L., Fedoronchuk M.M.* **Vascular plants of Ukraine. A nomenclature checklist.** Kyiv: Specialised printery of scientific journals NAS of Ukraine, 1999. 346 p.
 12. *Orlov O.O., Gubar L.M.* First cases of escape from cultivation of *Macleaya cordata* (Willd.) R. Br. (*Papaveraceae*) in Ukraine. **Ukrainian Botanical Journal**, 2009; 66 (4): 550–553. (In Ukrainian).
 13. *Peregrym M.M.* The project of distribution monitoring system of alien plants in botanical gardens. **The actual problems of botany and ecology.** Materials of young scientists conference. Uman: Publisher “Sochinskiy”, 2014. P. 97–98. (In Ukrainian).
 14. *Peregrym M.M., Chekalin O.P.* Population of bulb and bulbotuberiferous plants in the territory of O.V. Fomin Botanical Garden (Kyiv, Ukraine). **Introduction, conservation and monitoring of plant diversity.** Proceedings of the International Scientific Conference for the 175th anniversary of O.V. Fomin Botanical Garden of the Taras Shevchenko University of Kyiv. Kyiv: PALYVODA A.V., 2014. P. 148–149. (In Ukrainian).
 15. *Protopopova V. V.* **Adventive plants of the forest-steppe and steppe zones of Ukraine.** Kyiv: Naukova Dumka, 1973. 188 p. (In Ukrainian).
 16. *Protopopova V.V.* **The synanthropic flora of Ukraine and ways of its development.** Kiev: Naukova Dumka, 1991. 204 p. (In Russian).
 17. *Rogovych A.S.* The review of seed plants and high spore plants listing to flora of the provinces of the Kiev educational area: Volyn', Podolia, Kiev, Chernigov, Poltava. **Kiev University Bulletin**, 1869. 308 p. (In Russian).
 18. *Shmidt V.M.* **Statistic methods in comparative floristic.** Leningrad: Leningrad State University Press, 1980. 176 p. (In Russian).
 19. *Tolmachev A.I.* **Introduction into plant geography.** Leningrad: Leningrad University Press, 1974. 244 p. (In Russian).
 20. *Yurtsev B.A., Kamelin R.V.* The review of the system global floristics terms. In: Yurtsev B.A. (ed.) **Theoretical and methodological problems of comparative floristics.** Leningrad: Nauka, 1987. P. 242–266. (In Russian).

ADDITION TO A LIST OF SPONTANEOUS FLORA OF O.V. FOMIN BOTANICAL GARDEN OF TARAS SCHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV

V. O. Konaikova¹, M. M. Peregrym¹, L. M. Gubar²

¹ESC “Institute of Biology” at Taras Shevchenko National University of Kyiv
O.V. Fomin Botanical Garden, 1, Symon Petlura St., Kyiv 01032, Ukraine

²M.G. Kholodny Institute of Botany, NAS of Ukraine, 2, Tereshchenkivska St., Kyiv 01601, Ukraine
e-mail: konaykova@ukr.net, peregrym@ua.fm

A list of spontaneous flora of O.V. Fomin Botanical Garden at Taras Shevchenko National University of Kyiv is added with 119 species from 94 genera, 40 families,

3 classes and 2 divisions according to results of floristic investigations carried out during 2009–2015. A majority of new species belongs to the families *Asteraceae* (19), *Poaceae* (15), *Lamiaceae* (9) and are mainly represented by the ergaziophytes. The studied species are distributed throughout transformed areas, paths, and chaps in the pavement. Large part of found species is distributed in the scientific part of the Botanical Garden only, near collection plots “Medical plants” and “Vascular plants system”. Thus, it was established that the Botanical Garden’s spontaneous flora counts 347 species from 223 genera, 67 families, 4 classes, 3 divisions. The received data will be used for practical implementation monitoring system of distribution of alien plants on the organisation’s territory. Also, the history of explorations of alien plants in the Botanical Garden was reviewed. The importance of program development and prevention of alien species invasions growing on the territories of the introduction centres was observed.

Keywords: flora, botanical garden, alien plants, invasion, monitoring.

ДОПОЛНЕНИЯ К СПИСКУ СПОНТАННОЙ ФЛОРЫ БОТАНИЧЕСКОГО САДА ИМЕНИ АКАДЕМИКА А.В. ФОМИНА КИЕВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО

В. О. Конайкова¹, Н. Н. Перегрим¹, Л. М. Губарь²

¹УНЦ “Институт биологии” Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, Ботанический сад имени академика А.В. Фомина ул. Симона Петлюры, 1, Киев 01032, Украина

²Институт ботаники имени Н.Г. Холодного НАН Украины ул. Терещенковская, 2, Киев 01601, Украина
e-mail: konaykova@ukr.net

По результатам флористических исследований в период с 2009 по 2015 годы на территории Ботанического сада имени академика А.В. Фомина Киевского национального университета имени Тараса Шевченко список спонтанной флоры был дополнен 119 видами из 94 родов, 40 семейств, 3 классов и 2 отделов. Наибольшее количество новых видов было обнаружено в семействах *Asteraceae* (19), *Poaceae* (15), *Lamiaceae* (9), и в основном они представлены ергазиофитами. Исследованные виды распространяются по трансформированным участкам, дорожкам и щелям асфальта. Найденные виды преимущественно встречаются единично в научной части, вблизи коллекционных участков “Лекарственные растения” и “Система высших растений”. Таким образом, в настоящее время установлено, что спонтанная флора Ботанического сада насчитывает 347 видов растений из 223 родов, 67 семейств, 4 классов, 3 отделов. Полученные данные в дальнейшем будут использованы для практического внедрения системы мониторинга распространения чужеземных растений на территории вышеупомянутого учреждения. Также рассмотрена история исследования дикорастущих растений и отмечена важность разработки и применения системы мероприятий для предотвращения инвазий чужеземных видов, произрастающих на территории интродукционных центров.

Ключевые слова: флора, ботанический сад, чужеземные растения, инвазия, мониторинг.

Одержано: 20.02.2015